

**Pensionskassen for
teknikum- og diplomingeniører**

**Halvårsrapport for perioden
1. januar - 30. juni 2015**

Indholdsfortegnelse

Halvårsrapport for 2015

Side

Hovedtal og nøgletal	2
Pensionsvirksomhed	3
Investeringsvirksomhed.....	3
Aktiverne	3
Investeringsgrupper	4
Resultat og risikoforhold.....	4
Mulighed for omvalg	4
Outsourcing af pensionskassens administration til AP Pensionservice A/S	5
Tema- og medlemsmøder	5
Firmapension til ingeniørvirksomheder	5
Kundetilfredshedsundersøgelse	5
Solvens II	5
Forventninger til resten af 2015	5
Begivenheder efter balancedagen	5
Regnskabspraksis	6
Ledelsespåtegning	7
Resultat- og Totalindkomstopgørelse	8
Balance pr. 30. juni	9
Egenkapitalopgørelse og fordeling af resultat	11

FEMÅRSOVERSIGT

HOVEDTAL

Alle beløb er anført i mio. kr.	halvåret 2015	2014	2013	2012	2011
Medlemsbidrag	202,6	371,4	358,8	366,1	337,4
Pensionsydelse	-382,8	-756,0	-756,0	-667,4	-698,0
Investeringsafkast	180,0	1.757,0	686,7	1.617,3	-66,6
Investeringsafkast efter pensionsafkastskat	154,4	1.506,7	581,5	1.385,2	-50,2
Pensionsmæssige driftsomkostninger, i alt	-6,1	-11,2	-13,9	-14,7	-13,3
Pensionsteknisk resultat	57,5	28,8	28,3	114,6	-530,5
Periodens resultat før ændring af kollektivt bonuspotentiale	55,7	62,9	28,9	209,6	-478,4
Periodens resultat	58,8	65,5	25,3	186,1	-508,1
Hensættelser til pensions- og investeringskontrakter, i alt	15.148,1	15.238,8	14.193,5	14.048,4	13.165,2
Egenkapital, i alt	990,4	931,6	866,1	840,9	654,8
Aktiver, i alt	16.260,8	16.541,1	15.370,1	15.112,9	13.957,5

NØGLETAL

	30.06.2015	2014	2013	2012	2011
Afkastnøgletal					
Afkast før pensionsafkastskat, samlet	1,1%	11,8%	4,7%	12,2%	2,1%
- Afkast før pensionsafkastskat i Garantiordning (N1F)*	-2,0%	22,2%	-0,4%	11,1%	2,7%
- Afkast før pensionsafkastskat i Markedsrenteordning	2,7%	8,6%	7,6%	12,7%	-1,8%
- Afkast før pensionsafkastskat i Seniorordning	-0,8%	8,8%	1,6%	9,2%	-1,5%
Afkast før pensionsafkastskat (N1)	-1,7%	19,0%	-0,4%	11,1%	2,7%
Afkast før pensionsafkastskat (N1E)*	0,2%	5,0%	-	-	-
Afkast efter pensionsafkastskat, samlet	1,0%	10,2%	4,0%	10,2%	2,0%
- Afkast efter pensionsafkastskat i Garantiordning (N2F)*	-1,7%	19,7%	-0,4%	9,5%	2,4%
- Afkast efter pensionsafkastskat i Markedsrenteordning	2,3%	7,1%	6,5%	10,9%	-1,5%
- Afkast efter pensionsafkastskat i Seniorordning	-0,7%	7,5%	1,1%	7,8%	-1,2%
Afkast efter pensionsafkastskat (N2)	-1,4%	16,8%	-0,4%	9,5%	2,4%
Afkast efter pensionsafkastskat (N2E)*	0,1%	4,2%	-	-	-
Omkostnings- og resultatnøgletal					
Omkostningsprocent af præmier	3,0%	3,0%	3,9%	4,0%	3,9%
Omkostninger pr. forsikret (kr.)	894	838	1.064	1.147	1.056
Konsolideringsnøgletal					
Bonusgrad	0,7%	0,7%	0,8%	0,6%	0,1%
Ejerkapitalgrad	42,7%	34,9%	32,2%	30,1%	23,1%
Overdækningsgrad	33,4%	25,7%	23,9%	21,5%	14,3%
Solvendækning	494%	403%	409%	369%	278%
Forrentningsnøgletal					
Egenkapitalforrentning før skat	6,1%	7,3%	3,0%	24,9%	-55,9%
Egenkapitalforrentning efter skat	6,1%	7,3%	3,0%	24,9%	-55,9%

*) I 2014 er ISP's egenkapital anbragt i bestemte aktiver, hvorfor der fra 2014 og frem beregnes N1F og N1E.

Pensionsvirksomhed

Pensionsvirksomhed

Siden årsskiftet har ISP oplevet en fortsat medlemstilgang, således at der medio 2015 er i alt 13.577 medlemmer og modtagere af pensionsydelse fra ISP.

Medlemsbidragene udgjorde i 1. halvår 2015 203 mio. kr. efter fradrag af arbejdsmarkedsbidrag. Det er en stigning på 10,1 % i forhold til 1. halvår 2014. Stigningen skyldes primært overførsler fra andre pensionsinstitutter.

Pensionsydelse er i 1. halvår 2015, sammenholdt med 1. halvår 2014, steget med 7 mio. kr. til 383 mio. kr. Dette skyldes en generel stigning i de løbende pensionsydelse på 18 mio. kr. samt et fald i alderssummer og overførsler til andre ordninger på 11 mio. kr.

Omkostningerne til administration af pensionsordningerne udgjorde 6 mio. kr. i første halvår 2015, hvilket er samme niveau som i første halvår 2014. Omkostningerne i procent af medlemsbidragene – udgjorde 3,0 % i første halvår 2015 mod 3,5 % i første halvår 2014 og omkostninger pr. forsikret (omregnet til hele året) er opgjort til 894 kr. efter 1. halvår 2015 mod 979 kr. opgjort efter 1. halvår 2014.. Det er tilfredsstillende at se et fortsat omkostningsfald efter outsourcingen til AP Pension.

Hensættelsen til pensioner faldt samlet med 88 mio. kr. i første halvår 2015 i forhold til hensættelserne i årsregnskabet 2014. Ændringen i pensionshensættelser skyldes et stort fald (710 mio. kr.) i hensættelserne til Garantiordningen og en stor stigning i hensættelserne til markedrente (Markedsrenteordningen og Seniorordningen). Faldet i hensættelserne for Garantiordningen skyldes omvalg til Markedsrenteordningen samt det stigende renteniveau. Når renten stiger, skal der afsættes færre midler (lavere styrkelse) til dækning af de lovede pensioner i Garantiordningen. Denne effekt modsvares af kurstab på obligationer og renteaftækningsinstrumenter, hvilket afspejles i investeringsafkastet, jf. nedenfor.

Investeringsvirksomhed

På de finansielle markeder bød årets første kvartal på faldende obligationsrenter. Stemningen vendte dog undervejs i første halvår, hvor volatiliteten på rentemarkedet steg markant, og hvor rentebevægelserne vendte. Samlet set har der derfor været en lille stigning i renteniveauet i løbet af første halvår i 2015.

De positive tendenser på aktiemarkederne er fortsat fra 2014 og ind i 2015. Således har der været

stigninger på det danske aktiemarked med 27,6 %, og de globale aktier er steget med 7,1 % frem til 30. juni 2015.

Det samlede aktieafkast inkl. afkastet fra unoterede aktier blev på 9,0 % for første halvår 2015.

Afkastet i obligationsporteføljen har været præget af et mindre kursfald som følge af halvårets samlede rentestigning. Set over første halvår har afkastet være -0,3 %, hvor især de lange statsobligationer er blevet påvirket af det stigende renteniveau.

I ejendomsporteføljen blev afkastet i første halvår 5,7 %, for 2014 var afkastet 5,4 %. ISP ejer ikke længere direkte ejendomme, da de sidste fritidshuse er solgt i første halvår 2015.

Samlet set er resultatet i første halvår af 2015 et overskud på investeringsvirksomheden på 180 mio. kr. Heraf skal der fratrækkes en pensionsafkastskat på 26 mio. kr., således at afkastet blev på 154 mio. kr. efter skat. Overskuddet for første halvår 2014 var på 917 mio. kr. efter skat.

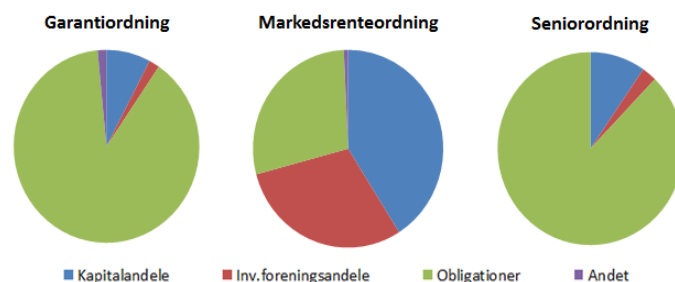
Det giver et afkast på 1,1 % før skat i første halvår af 2015 mod 7,1 % før skat i første halvår af 2014.

Hovedparten af pensionskassens midler er placeret i Markedsrente Middel risiko. Afkastet fra denne delportefølje blev 2,9 % før skat. At afkastet i Markedsrenteordningen er højere end i Garantiordningen skyldes, at Markedsrenteordningen ikke i samme grad er investeret i rentebærende renteinstrumenter, som i denne periode har oplevet kursfald som følge af den mindre rentestigning.

Bestyrelsen finder investeringsafkastet i første halvår 2015 acceptabelt.

Aktiverne

Periodens kurstab på obligationer og renteaftækningsinstrumenter har givet anledning til et fald i de samlede aktiver på 280 mio. kr. fra 16.541 mio. kr. ved årets begyndelse til 16.261 mio. kr. pr. 30. juni 2015.

Investeringsgrupper

Pensionskassen omfatter tre ordninger, der udgør særskilte investeringsgrupper med hver deres tilknyttede aktiver, og dermed også hver deres investeringsafkast og rentetilskrivning:

- Garantiordningen med grundlagsrenter i intervallet 1,0-4,25 %
- Markedsrenteordningen med markedsrente
- Seniorordningen med markedsrente, dog med en ydelsesgaranti på 2 % i rente.

Nye medlemmer optages i Markedsrenteordningen, som er opdelt i tre risikoprofiler med henholdsvis en lav, en middel og en høj aktieandel. Det er muligt at skifte risikoprofil én gang om måneden.

Medlemmerne har i første halvår 2015 haft mulighed for at skifte fra Garanti- og Seniorordningerne til Markedsrenteordningen.

For første halvår 2015 har afkastet før afkastskat på de tre ordninger været:

Ordning	Afkast 1. halvår 2015	Afkast 2014
Markedsrenteordningen:		
- Lav		
- Middel	1,2 %	6,9 %
- Høj	2,9 %	8,3 %
	3,5 %	11,9 %
Garantiordningen	-2,0 %	22,2 %
Seniorordningen	-0,8 %	8,8 %

Forventningen er, at afkastmulighederne i Markedsrenteordningen fremover vil være større end i Garantiordningen og Seniorordningen, som må investere mere defensivt på grund af de afgivne pensionsløfter. I perioder med fx kursfald på aktiemarkedene kan det modsatte resultat naturligvis forekomme.

Med henblik på at lette de solvensmæssige udfordringer i de traditionelle pensionsordninger med garanterede ydelser, indgik branchen og Erhvervs- og Vækstministeriet i 2012 en aftale om justering af den rentekurve, der anvendes ved beregning af pensionsbærelseværdierne. Aftalen indeholdt blandt andet et krav til branchen om yderligere konsolidering, herunder krav om en maksimal depotrente på 2 % frem til 1. januar 2014. Aftalen blev i december 2013 forlænget til udgangen af 2015. Derfor er depotrenten sat til 2,0 % i Garantiordningen, og man kan ikke forvente en regulering i denne ordning.

Resultat og risikoforhold

Det positive afkast af investeringerne er delvist opvejet af det negative resultat af pensionsvirksomheden. Resultatet før bonus udgjorde således et overskud på 56 mio. kr. i første halvår 2015 mod et underskud på 114 mio. kr. i første halvår 2014 for pensionskassen.

Periodens overskud i pensionskassen på 59 mio. kr. er overført til egenkapitalen, som herefter udgør 990 mio. kr. pr. 30. juni 2015. Pensionskassens solvens udtrykt ved nøgletallene for de frie reserver (overdækningsgrad) er siden årsskiftet steget fra 25,7 % til 33,4 % af pensionsbærelseværdierne i Garantiordningen.

ISP's risikosituation vurderes løbende. Aktiver og passiver opgøres til markedsværdi, og investeringsrisikoen mindskes gennem en spredning af investeringerne på flere typer af aktiver og på flere forskellige markeder i ind- og udland. På passivsiden overvåges de anvendte forudsætninger om levetider og invalidehyppighed mv. Risikostyringen er således en fast integreret del af ISP's investeringsplanlægning.

Det kræves, at pensionskassens basiskapital mindst svarer til det største beløb af henholdsvis det gældende kapitalkrav og det individuelle solvenskrav. Pr. 30. juni 2015 udgjorde basiskapitalen 973 mio. kr., kapitalkravet 197 mio. kr. og det individuelle solvensbehov 393 mio. kr.

Pensionskassen har desuden befundet sig i Finansstilsynets grønne lys gennem første halvår 2015.

Mulighed for omvalg

I maj måned gennemførte ISP en omvalgskampagne for hovedparten af medlemmerne i Garantiordningen med tilbud om at skifte til Markedsrenteordningen. I alt fik ca. 1.700 medlemmer tilbudet, hvoraf 16 % af medlemmerne valgte sig over på markedsrente, hvilket bestyrelsen finder tilfredsstillende. Markedsrenteordningen omfatter mere end 75 % af pensionskassens medlemmer, og er den ordning, som bestyrelsen finder mest optimal. Omvalgskampagnen omfattede breve, e-mails, telefonopringninger samt et Webinar, der er et online møde. ISP havde et godt samarbejde med Ingeniørforeningen omkring flere af aktiviteterne.

ISP tilbyder også resten af året sine medlemmer af Garantiordningen og Seniorordningen, at de kan vælge sig over på Markedsrenteordningen, ligesom bestyrelsen har intentioner om yderligere kampagner.

Både omvalgstilbud og øvrige beregninger kan også fremover tilgås af ISP's medlemmer på Min Pension med elektronisk signering med NemID. Det giver en let administration og sikrer hurtig og målrettet information til det enkelte medlem.

Outsourcing af pensionskassens administration til AP Pensionservice A/S

Det er nu ca. to år siden, at ISP indgik outsourcingaftalen med AP Pension. Det sidste år har budt på en række tiltag for ISP's medlemmer, heriblandt omvalgskampagne fra Garantiordningen til Markedsrenteordningen samt temamøder for medlemmerne forud for årets generalforsamling i april. Den kommende periode vil ISP i samarbejdet med AP Pension fortsat sætte fokus på at udvikle ISP til glæde for medlemmerne.

Outsourcingaftalen giver pensionskassen en mere robust administration, hvor der er langt bedre mulighed for at dække de mangeartede kompetencer, som kræves i en tidssvarende pensionskassadministration, blandt andet for at kunne opfylde diverse myndighedskrav.

Tema- og medlemsmøder

Som noget nyt valgte ISP i år umiddelbart inden generalforsamlingen at afholde temamøder, som medlemmerne kunne tilmelde sig afhængig af interesse. Temaerne var "Sådan sikrer du dine efterladte" og "Mine muligheder med min pensionsordning". Ved begge temamøder var der meget positive tilbagemeldinger, derfor gentages succesen til næste år.

ISP afholder i lighed med de foregående år medlemsmøder i efteråret rundt omkring i landet, ligesom ISP afholder medlemsmøder i større ingeniørvirksomheder. I forbindelse med omvalgskampagnen har ISP afholdt et Webinar, som er et online medlemsmøde via pc.

Firmapension til ingeniørvirksomheder

Som omtalt på generalforsamlingerne i april 2014 og 2015 tilbyder ISP firmapensionsordninger til ingeniørvirksomheder. Med en firmapensionsordning hos ISP kan virksomheden tilbyde ISP's attraktive ordning og vilkår til alle ansatte i virksomheden også til de medarbejdere, der ikke er ingeniører.

Medlemstilfredshedsundersøgelse

I juni 2015 gennemførtes en tilfredshedsundersøgelse blandt 5.275 medlemmer i ISP, hvoraf 26 % besvarede undersøgelsen. Blandt undersøgelsens hovedresultater kan fremhæves, at ISP's

medlemmer har en generelt højere tilfredshed og loyalitet end i pensionsbranchen generelt og endda med en stigende tendens. Et resultat, ISP vil arbejde på både at fastholde og udbygge. Tilfredshedsundersøgelsen blev også gennemført i 2014 og vil være et tilbagevendende initiativ.

Solvens II

Den 1. januar 2016 træder det nye EU-direktiv, Solvens II, i kraft. Solvens II implementeres for yderligere at mindske risikoen for insolvens hos finansielle institutioner, og for derved at øge forbrugernes sikkerhed.

Direktivet omfatter nye og strengere krav til kapital- og risikohåndtering, ligesom det også indeholder skrappe retningslinjer for gennemsigtighed og tilsyn med finansielle institutioner.

I ISP er implementeringen af de nye og mere omfattende krav godt undervejs. Implementeringen stiller store administrations- og ressourcemæssige krav til organisationen, og det næste halvår vil fortsat kræve øgede administrative ressourcer til implementering af Solvens II.

Forventninger til resten af 2015

Der forventes en moderat stigning i de løbende medlemsbidrag og en generel positiv udvikling i de forsikringstekniske resultater året ud.

Ved udgangen af første halvår 2015 præger især situationen i Grækenland de finansielle markeder, og indtil en afklaring er nået, må der fortsat forventes udsving og høj volatilitet i markederne.

Andet halvår 2015 er tiden, hvor flere analytikere forventer, at den amerikanske centralbank for første gang i ni år vil hæve renten. I Europa, hvor den europæiske centralbanks opkøbsprogram er planlagt til at fortsætte frem til september 2016, er der fortsat udsigt til stimulering af de mere risikable aktivgrupper samt et lavt renteniveau.

Det meget lave renteniveau og den høje prisfastsættelse af risikable aktiver betyder, at det ikke kan forventes at opnå et lige så højt fremadrettet afkast.

Begivenheder efter balancedagen

Der er i tiden fra den 30. juni 2015 til halvårsrapportens underskrivelse ikke indtruffet forhold, som efter ledelsens opfattelse har væsentlig påvirkning på selskabets økonomiske stilling.

Regnskabspraksis

Halvårsrapporten er udarbejdet i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed og Finanstilsynets bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringsselskaber og tværgående pensionskasser. I overensstemmelse hermed er resultatopgørelse og balance for pensionskassen opstillet med samme detaljeringsgrad som i årsrapporten, jf. side 9-12. Resultatopgørelsen indeholder sammenligningstal for 1. halvår 2014,

mens balancen indeholder sammenligningstal pr. 31. december 2014.

Den anvendte regnskabspraksis er uændret i forhold til 2014.

Halvårsrapporten er ikke revideret.

Ledelsespåtegning

Bestyrelse og direktion har dags dato behandlet og godkendt halvårsrapporten for 1. halvår 2015 for Pensionskassen for teknikum- og diplomingeniører.

Halvårsrapporten aflægges i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed.

Det er vores opfattelse, at halvårsrapporten giver et retvisende billede af pensionskassens aktiver

og passiver, finansielle stilling pr. 30. juni 2015 samt af resultatet af pensionskassens aktiviteter for perioden 1. januar-30. juni 2015.

Endvidere er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen indeholder en retvisende redegørelse for udviklingen i pensionskassens aktiviteter og økonomiske forhold samt en beskrivelse af de væsentlige risici og usikkerhedsfaktorer, som pensionskassen kan påvirkes af.

København, den 28. august 2015

Direktion

Karin Elbæk Nielsen

Bestyrelse

Lars Bytoft
(formand)

Lars Kehlet Nørskov
(næstformand)

Jesper Schiøler

Søren Skibstrup Eriksen

Michael Herold

Merete Lykke Rasmussen

Resultat- og totalindkomstopgørelse

Note	Alle beløb er anført i hele 1.000 kr.	1. halvår 2015	1. halvår 2014
Resultatopgørelse			
Medlemsbidrag		202.588	183.982
Indtægter fra tilknyttede virksomheder		0	300.135
Indtægter fra associerede virksomheder		-38.562	63.211
Indtægter af investeringsejendomme		345	3.490
Renteindtægter og udbytter m.v.		516.520	348.403
Kursreguleringer		-275.317	376.172
Renteudgifter		-5	-12
Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed		-23.016	-23.671
Investeringsafkast før pensionsafkastskat		179.965	1.067.728
Pensionsafkastskat		-25.607	-150.350
Investeringsafkast efter pensionsafkastskat		154.358	917.378
Pensionsydelser		-382.762	-375.919
Ændring i pensionshensættelser		710.514	-264.736
Ændring i kollektivt bonuspotentiale		3.095	-3.094
Ændring i hensættelser for unit-linked kontrakter		-622.901	-568.556
Administrationsomkostninger		-6.062	-6.487
Overført investeringsafkast		-1.334	-24.627
PENSIONSTEKNISK RESULTAT		57.496	-142.059
Egenkapitalens investeringsafkast		1.561	29.076
RESULTAT FØR SKAT		59.057	-112.983
Pensionsafkastskat af egenkapitalens investeringsafkast		-227	-4.449
PERIODENS RESULTAT		58.830	-117.432
Fordeling af periodens resultat			
Overført til overført overskud		58.830	-117.432
I alt		58.830	-117.432
TOTALINDKOMSTOPGØRELSE			
Periodens resultat		58.830	-117.432
Anden totalindkomst		0	0
PERIODENS TOTALINDKOMST		58.830	-117.432

Balance pr. 30. juni

Note	Alle beløb er anført i hele 1.000 kr.	30.06.2015	31.12.2014
Aktiver			
It-programmer		17.670	17.325
IMMATERIELLE AKTIVER, I ALT		17.670	17.325
Investeringsjendomme		0	6.400
Kapitalandele i associerede virksomheder		18.981	44.085
Investeringer i tilknyttede og associerede virksomheder, i alt		18.981	44.085
Kapitalandele		240.373	78.566
Investeringsforeningsandele		62.341	201.347
Obligationer		3.946.734	4.744.399
Andre udlån		5.970	5.884
Øvrige (afledte finansielle instrumenter)		79.571	172.482
Andre finansielle investeringsaktiver, i alt		4.334.989	5.202.678
INVESTERINGSAKTIVER, I ALT		4.353.970	5.253.163
INVESTERINGSAKTIVER TILKNYTTET UNIT-LINKED KONTRAKTER		11.768.272	11.145.371
Tilgodehavender hos medlemmer		11.179	5.228
Andre tilgodehavender		466	464
TILGODEHAVENDER, I ALT		11.645	5.692
Likvide beholdninger		19.510	30.595
ANDRE AKTIVER, I ALT		19.510	30.595
Tilgodehavende renter		44.894	48.144
Andre periodeafgrænsningsposter		44.816	40.812
PERIODEAFGRÆSNINGSPOSTER, I ALT		89.710	88.956
AKTIVER, I ALT		16.260.777	16.541.102

Balance pr. 30. juni

Note	Alle beløb er anført i hele 1.000 kr.	30.06.2015	31.12.2014
Passiver			
Overført overskud		990.418	931.588
EGENKAPITAL, I ALT		990.418	931.588
Garanterede ydelser		3.281.680	3.990.653
Bonuspotentiale på fremtidige medlemsbidrag		69.010	74.826
Bonuspotentiale på hvilende pensioner		13.506	9.231
Pensionshensættelser, i alt		3.364.196	4.074.710
Kollektivt bonuspotentiale		15.636	18.731
Hensættelser til unit-linked kontrakter (Markedsrente- og Seniorordning)		11.768.272	11.145.371
HENSÆTTELSER TIL PENSIONSÅFTALER, I ALT		15.148.104	15.238.812
Gæld til medlemmer		0	693
Gæld på afledte finansielle instrumenter		33.587	580
Gæld til kreditinstitutter		40.340	117.793
Skyldig pensionsafkastskat		24.886	243.546
Anden gæld		23.442	8.090
GÆLD, I ALT		122.255	370.702
PASSIVER, I ALT		16.260.777	16.541.102

Egenkapitaloppgørelse og fordeling af resultat

Note Alle beløb er anført i hele 1.000 kr. 30.06.2015 31.12.2014

Egenkapitaloppgørelse

Overført overskud 1. januar 2015	931.588	866.122
Periodens resultat	58.830	65.466
EGENKAPITAL, I ALT	990.418	931.588

Kapitaldækning

Egenkapital	990.418	931.588
Immaterielle aktiver	-17.670	-17.325
BASISKAPITAL 30. juni 2015	972.748	914.263

Kapitalkrav (lovpligtigt solvenskrav)	196.860	226.811
---------------------------------------	---------	---------

Overskydende basiskapital	775.888	687.452
---------------------------	---------	---------

Basiskapital i % af kapitalkrav (solvensdækning)	494%	403%
--	------	------